

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова
Басейнової ради річки Тиси
Юрій Шпонтар

«17» грудня 2025 р

ПРОТОКОЛ
засідання Басейнової ради річки Тиси

м. Ужгород

17 грудня 2025 року

№ 4

Дата проведення: 17 грудня 2025 року.

Місце проведення: Закарпатська область, м. Ужгород, Слов'янська набережна, будинок №5, Басейнове управління водних ресурсів річки Тиса.

Час проведення: з 10.00 по 12.00 год.

Час початку реєстрації: 09.30 год.

ПРИСУТНІ: 12 членів Басейнової ради, 23 – запрошених.

Усього 35 осіб (перелік додається).

Порядок денний:

1. Реалізація Програми заходів ПУРБ Дунаю (суббасейн Тиси). Представлення робочого проекту «Будівництво системи водопостачання та очисної споруди з водовідведенням побутових та поверхневих стоків с. Невицьке, Оноківська територіальна громада Ужгородського району, Закарпатської області» (доповідачі: Євген Лейба - в.о. голови Оноківської територіальної громади, Іван Ніколенко - директор ПП «Давінчі Дизайн»).

2. Будівництво протиерозійних споруд для стабілізації гідрологічного режиму річки Уж на території Оноківської територіальної громади Ужгородського району Закарпатської області (доповідач: Владислав Пересоляк - голова комісії з питань сталої стратегії розвитку земельної реформи, природокористування та збереження довкілля Громадської ради при Закарпатській обласній військової адміністрації, кандидат наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри «Геодезії, землеустрою та геоінформатики» ДВНЗ «УжНУ»).

3. Природоорієнтовані рішення як один з кроків для покращення екологічного стану масивів поверхневих вод суббасейну річки Тиса (доповідачі: Оксана Коноваленко - керівниця напрямку «Вода», ГС «Всесвітній Фонд Природи України», Катерина Мудра - експерт, ГС «Всесвітній Фонд Природи України»).

4. Основні заходи проєкту «Адаптація до кліматичних змін шляхом гармонізації водогосподарських заходів і попередження паводкового ризику в транскордонному басейні річок Батар-Паладь-Тур» (AdaptWater) в рамках Програми Interreg VI-A NEXТ Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2021-2027 (доповідач: Євген Кедик - голова комісії з реорганізації, в.о. начальника Виноградівського міжрайонного управління водного господарства, експерт проєкту).

5. Різне.

ВИСТУПИЛИ:

Юрій Шпонтак - голова Басейнової ради річки Тиси, привітав присутніх членів Басейнової ради річки Тиси, представників влади та водогосподарських організацій області, водокористувачів, науковців, громадськості з проведенням третього засідання Басейнової ради річки Тиси. Повідомив, що на засіданні присутні 12 членів Басейнової ради, з 13. Відповідно до Положення про Басейнову ради річки Тиса, засідання є легітимним, якщо на ньому присутні більше половини членів.

Юрій Шпонтак запропонував для ефективності роботи засідання затвердити наступний регламент роботи:

- час для доповіді - до 20 хвилин;
- час для виступу та дебатів - до 5 хвилин;
- час для внесення пропозицій та доповнень - до 3 хвилин.

ГОЛОСУВАЛИ:

«ЗА» - 12.

«ПРОТИ» - немає.

«УТРИМАЛИСЬ» - немає.

Рішення прийняте 12 голосами, що становить 100% голосів, присутніх на засіданні.

1. Реалізація Програми заходів ПУРБ Дунаю (суббасейн Тиси).

Представлення робочого проєкту «Будівництво системи водопостачання та очисної споруди з водовідведенням побутових та поверхневих стоків с. Невицьке, Оноківська територіальна громада Ужгородського району, Закарпатської області»

СЛУХАЛИ:

Євгена Лейбу - в.о. голови Оноківської територіальної громади.

Оноківська територіальна громада складається з 5 сіл: Кам'яниця, Гута, Невицьке, Оноківці та Оріховиця. Кількість населення становить 7,5 тис. чол.

Метою проєкту є будівництво каналізаційних очисних споруд, систем водопостачання та водовідведення у селі Невицьке Оноківської сільської об'єднаної територіальної громади.

Проектом передбачено наступне:

- будівництво мереж водопостачання та водовідведення для всієї території села Невицьке;
- для забезпечення водопостачання передбачається будівництво станцій I-го підйому на двох існуючих артезіанських свердловинах в урочищі Прашниця та урочищі Нивки;
- будівництво в урочищі Нивки споруд водозабору, які складаються з будівлі станції II підйому з обладнанням водоочистки виробництва компанії «ECOSOFT»;
- будівництво нової комплектної каналізаційної очисної споруди глибокої біологічної очистки загальною потужністю 700 м³/добу для можливості приєднання в майбутньому нових кварталів житлової та громадської забудови поруч з КОС;
- технологію очистки прийнято за допомогою аеробної стабілізації мулу відповідно до технологічної пропозиції словацької компанії «EKOSERVIS SLOVENSKO S.R.O.»;
- конструкцію біологічного реактора розроблено із залізо-бетонних конструкцій;
- скид очищених зворотних (стічних) вод передбачено у річку Уж.

Оноківська сільська рада підписала пільговий кредитний договір з АТ «Укргазбанк» для реалізації проекту водопостачання та каналізування у Оноківській громаді (село Невицьке). Угода укладена на пільгових відсотках, що робить її максимально вигідною для громади. При цьому 75% вартості робіт буде профінансовано за рахунок європейських донорів, за підтримки Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України та Кабінету Міністрів України.

Було оголошено тендер на реалізацію даного проекту зі стартовою ціною 219,7 мільйонів гривень; аукціон пройшов 3 грудня 2025 року. Цей проект стане справжнім проривом для громади: він забезпечить населення якісною питною водою, покращить стан поверхневих вод транскордонної річки Уж та створить комфортні умови для життя. Термін реалізації проекту 18 місяців.

Івана Ніколенко - директора ПП «Давінчі Дизайн».

Проектом передбачена централізована кільцева, об'єднана водопровідна мережа в селі Невицьке. Також в даному проекті передбачено підключення всіх житлових будинків та інших будівель до мережі, що проектується з розміщення пожежних гідрантів.

Технічні рішення, які прийняті в робочому проекті відповідають вимогам екологічних, санітарно-гігієнічних, протипожежних та інших діючих норм і правил та забезпечують безпечну для здоров'я людей експлуатацію об'єкту при дотриманні заходів, що передбачення в робочих кресленнях.

Проектом передбачається влаштування вуличних мереж господарсько-побутової каналізації з підключенням до них будівель села Невицьке та каналізаційних очисних споруд. Зворотні (стічні) води до каналізаційної очисної споруди подаються за допомогою 11 каналізаційних насосних станцій (КНС).

ВИСТУПИЛИ:

Володимир Чіпак – провідний фахівець відділу експлуатації АІВС-Тиси та ГІС БУВР Тиси, розкажіть детально про водопостачання села Невицьке.

Іван Ніколенко - директора ПП «Давінчі Дизайн», кільцева водопровідна мереж, що проектується живиться з 2-х джерел водопостачання - свердловин №379 та №380. Від свердловин вода по трубопроводам подається до фільтрувальної станції, яка розміщена у будівлі насосної станції 2-го підйому. У фільтрувальній станції відбувається підготовка вихідної підземної води з подальшою подачею води до двох резервуарів чистої води (РЧВ). Об'єм кожного РЧВ складає 150 м. куб. У кожному РЧВ зберігається недоторканий об'єм води на пожежогасіння та аварійний запас води у кількості 65 м. куб, регулюючий об'єм та запас води на промивання фільтрів станції водопідготовки у кількості 67 м. куб.

Олексій Ярошевич – член Басейнової ради річки Тиси, що плануєте робити з дощовою водою?

Євгена Лейбу - в.о. голови Оноківської територіальної громади, зворотні (дощові та талі) води не будуть потрапляти на каналізаційні очисні споруди. В селі існує мережа придорожніх каналів, які частково будуть реконструйовані, а частину відвідних каналів побудують. Не буде відбуватися змішування каналізаційних господарсько-побутових стічних вод і зливових (дощових та талих) вод.

Йосип Галайда – член Басейнової ради річки Тиси, 11-12 грудня 2025 року в с. Яноші Берегівського району відбувся III Регіональний Водний Форум Закарпаття 2025. Протягом двох днів на заході розглянуто ряд питань, які стосуються роботи підприємств водопровідно-каналізаційного господарства України: тарифоутворення; загальний стан галузі; корпоратизація комунальних підприємств водопостачання та водовідведення України.

Проведено ряд переговорів та круглі столи пов'язані зі зношеністю каналізаційно-очисних споруд (КОС) в Закарпатті.

Представники бізнесу презентували учасникам форуму новітні технології галузі.

В роботі III Водного Форуму Закарпаття 2025 взяли участь представники влади та місцевих самоврядувань, а також делегації Асоціацій Водоканалів Румунії та Угорщини.

Тому найкраще рішення для водопостачання та водовідведення населених пунктів - це об'єднання локальних, місцевих, малих водоканалів.

Юрій Шпонтар - голова Басейнової ради річки Тиси, стратегічно об'єднання водоканалів є доцільним, але в міру фінансування ці проекти є затратними, тому ОТГ своїми силами намагаються забезпечити населення послугами водопостачання та водовідведення.

2. Будівництво протиерозійних споруд для стабілізації гідрологічного режиму річки Уж на території Оноківської територіальної громади Ужгородського району Закарпатської області.

СЛУХАЛИ:

Владислава Пересоляка – члена Басейнової ради річки Тиса.

Протиерозійні споруди для стабілізації гідрологічного режиму річки - це інженерні та природоорієнтовані заходи, які зменшують розмив русла і берегів, регулюють швидкість течії та рівні води, а також сприяють екологічній рівновазі.

Руслорегулюючі споруди застосовуються безпосередньо в руслі річки.

Пороги та перепади:

- зменшують поздовжній ухил і швидкість течії;
- запобігають глибинній ерозії дна;
- вирівнюють енергетичний профіль потоку.

Переكاتи та штучні рифлі:

- стабілізують дно;
- створюють чергування швидких і повільних ділянок;
- покращують аерацію води та умови для іхтіофауни.

Комплексний ефект для гідрологічного режиму.

Застосування протиерозійних споруд дозволяє: зменшити швидкість течії, стабілізувати рівні води, знизити мутність і виніс наносів, підвищити стійкість русла до паводків, зберегти біорізноманіття.

Сучасний підхід до стабілізації річок: живі фашини з верби, «біоматраци» з рослинністю, відновлення заплав і меандрів, штучне розширення русла на окремих ділянках.

Переваги: екологічність, довговічність, менші витрати.

3. Природоорієнтовані рішення як один з кроків для покращення екологічного стану масивів поверхневих вод суббасейну річки Тиса.

СЛУХАЛИ:

Катерину Мудру - експерта, ГС «Всесвітній Фонд Природи України».

Впровадження природоорієнтованих рішень в басейні річки Верке.

Вибір місць впровадження - проводились польові дослідження в басейні річки/каналу Верке та дві консультативні зустрічі з місцевими представниками. В лютому 2025 року відбулися зустрічі з представниками Берегівського МУВГ, БУВР Тиси та представниками місцевого бізнесу СОК «Дари Берегівщини». В травні 2025 року провели зустрічі з керівництвом територіальної громади села Боржава, місцевими землевласниками та представниками місцевої асоціації мисливців та рибалок. Протягом польових досліджень було обстежено греблю та водорегулюючий шлюз в тілі дамби на річці Боржава, шлюз-регулятор на каналі, який з'єднує старицю річки Верке та каналу Верке (с. Боржава).

Потенційні локації/варіанти природоохоронних заходів:

1. Розробка правил експлуатації шлюзу-регулятора в тілі правосторонньої водозахисної дамби річки Боржава;
2. Відновлення стариць річки Верке;
3. Реконструкція та розробка правил експлуатації шлюзу-регулятора на каналі, який з'єднує старицю річки Верке та річку Верке;
4. Локальна розчистка річки Верке в межах села Боржава;
5. Локальна розчистка річки Верке від села Боржава до села Бакта;

6. Відновлення заплави річки Верке та заплавного лісу на гирловій ділянці водотоку;

7. Локальна розчистка водотоку та акумулюючих ємностей, як синергія збереження водних та лісових ресурсів на території Великобийганської ТГ.

СЛУХАЛИ:

Оксану Коноваленко - експерта, ГС «Всесвітній Фонд Природи України».

Партнерство «Живий Дунай» відновлення сільських територій на прикладі р. Верке біля села Боржава. Мета - створити здорові, стійкі до змін клімату водозбори, що приносять користь людям і природі до 2030 року.

Ми прагнемо показати переваги природоорієнтованих рішень (*NbS*) для відновлення водних об'єктів в сільській та міській місцевості.

Демонструвати і просувати практики збереження води, біорізноманіття, адаптації до клімату, вуглецевого зв'язування, відпочинку та місцевого розвитку через відновлення річок і водно-болотних угідь.

Природоорієнтовані рішення (*NbS*) можуть пом'якшити наслідки кліматичних ризиків, водночас відновлюючи екосистемні послуги.

NWRM - Природні заходи утримання води (*Natural Water Retention Measures*):

1. *NWRM* - спрямовані на збереження, підвищення або відновлення здатності ландшафтів і водних екосистем утримувати воду.

2. Вони базуються на використанні природних процесів, хоча не завжди є повністю природними елементами, та зазвичай впроваджуються на відносно невеликих територіях.

3. Такі заходи покращують стан довкілля, підсилюють екосистемні послуги й сприяють досягненню цілей екологічних політик.

Приклади *NWRM*:

- Лісовідновлення (відновлення лісів)
- Відновлення русел річок
- Буферні смуги на полях
- Зелені дахи в містах
- Вологі луки та болотисті місцевості

Переваги:

- Екологічні: збереження біорізноманіття
- Економічні: зниження витрат на боротьбу з повеннями
- Соціальні: покращення рекреаційних умов, збереження ландшафтів

Відновлення річки Верке в межах Партнерства «Живий Дунай»

Мета:

- Відновлення водних об'єктів та заплав.
- Демонстрація екологічних і соціально-економічних переваг.
- Співфінансування та участь місцевих громад і органів самоврядування.

Пропоновані заходи:

- Фрагментарна розчистка русла на ділянці 1,2 км від надлишкових наносів, рослинності та захаращення.

Очікувані результати:

- Наповнення річки Верке водою з Боржави та утримання її в руслі.

- Покращення екологічного та естетичного стану річки.
- Зменшення ризику підтоплення домогосподарств та сільгоспугідь у селі Боржава.

Процес реалізації

1. Узгодження з БУВР Тиси, ДАВР та МУВГ.
2. Узгодження робіт з місцевим самоврядуванням, громадою села Боржава, муніципалітетом м. Берегове;
3. Консультації та узгодження на території громади села Боржава - початок робіт, узгодження де зберігати техніку, як підійти до берегів для розчистки, де можна тимчасово «звалити» мул та чагарники.
4. Консультації з рибалками - можливості створення додаткового рельєфу русла для покращення біорізноманіття.

Виклики:

1. Природні
 1. Перезволожений ґрунт і тепла погода. Через дощі та підвищену вологість ґрунту техніка не має стабільного доступу до частини ділянок, що створює ризики неможливості виконати роботи в заплановані терміни.
 2. Замулення русла. Велика кількість донних відкладень (мул, наносні піски) значно ускладнює розчистку і знижує ефективність роботи техніки.
 3. Обмежений доступ техніки через структуру заплави.
 4. Наявність будівель і забудови заплави, сади, обмежують доступ техніки до русла та унеможливають організацію тимчасових майданчиків для вилученого матеріалу.

Ці природні та технічні обмеження характерні для малих річок із високим рівнем седиментації і заростей, де очищення русел потребує не лише силової техніки, але й комплексного планування логістики та стабільних під'їзних шляхів.

2. Соціальні виклики

Взаємодія з місцевими мешканцями - на окремих ділянках домовласники забороняли проведення робіт на своїх ділянках чи поблизу садіб, що вимагало додаткових перемовин, часу на узгодження та залагодження конфліктних ситуацій.

Висновки, отримані в результаті досвіду або здобуті практики:

- Ці труднощі не унікальні для р. Верке - вони відображають типові виклики при відновленні малих річок: складна ґрунтова основа та погодні умови, замулення й надлишкова рослинність, обмежений доступ техніки та потреба в діалозі з місцевими жителями і власниками земель. Підготовка гнучких інженерних рішень і проактивна комунікація з громадою є ключовими для подолання таких бар'єрів;

- Роботи з розчищення русла річки - це баланс між технічними, природними та соціальними бар'єрами. Успіх залежить не лише від вибору техніки, а й від планування доступу, адаптації до природних умов, а також ефективної комунікації з місцевою громадою. Правильний баланс між інженерними заходами та природоорієнтованими рішеннями дозволяє досягти довгострокових результатів як для екосистеми, так і для людей, які живуть поруч із річкою;

- Цей проєкт не лише реалізовує конкретні природоорієнтовані заходи, але й створює системну основу для сталого управління водними ресурсами, сприяє

політичним змінам, розбудові партнерських мереж, залученню бізнесу та масштабуванню результатів у всьому басейні Дунаю.

ВИСТУПИЛИ:

Владислав Пересоляк - член Басейнової ради річки Тиса, чи розглядали річку/канал Верке як частину Берегівської польдерної системи: річка Серне, Верке, Мерце, які є елементами системи чи як окремий елемент?

Оксана Коноваленко - експерт, ГС «Всесвітній Фонд Природи України», розглядали річку Верке як окремий елемент.

4. Основні заходи проєкту «Адаптація до кліматичних змін шляхом гармонізації водогосподарських заходів і попередження паводкового ризику в транскордонному басейні річок Батар-Паладь-Тур» (AdaptWater) в рамках Програми Interreg VI-A NEXT Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2021-2027.

СЛУХАЛИ:

Євгена Кедика - голову комісії з реорганізації, в.о. начальника Виноградівського міжрайонного управління водного господарства, експерта проєкту.

Батарська транскордонна польдерна система розташована на Затисянщині у межиріччі транскордонних річок Тиса та Тур. Основним водоприймачем є каналізована річка Батар, яка бере свій початок у верхів'ях гір біля с. Новоселиця та впадає в р. Тиса біля селища Вилок. Довжина річки 53 км. Із них 43 км на рівнинній частині даного регіону та має сім приток. Ця частина Виноградівщини характеризується найбільш сприятливими умовами для вирощування практично всіх сільськогосподарських культур. Однак важливо відмітити, що для Батарської системи характерні як неодноразові паводки протягом року так і затяжні посухи в кінці весни та влітку, що спостерігається протягом останніх років. Водогосподарська ситуація в даному регіоні є особливою як і сама система, вона складалася з п'яти підсистем які були пов'язані між собою мережею каналів протяжністю понад 700 км із них 200 км міжгосподарських та двома зрошувальними насосними станціями та польдерною насосною станцією Паладь.

Основною ціллю даного проєкту є зменшення негативного впливу зміни клімату на території українсько-угорської Батарської водогосподарської системи. Так, водогосподарські організації України та Угорщини об'єдналися для гармонізації заходів і попередження паводкового ризику в даному транскордонному басейні річок - Батар, Паладь і Тур. Проєкт спрямований на покращення спільного управління паводковими водами р. Батар.

Серед особливих цілей проєкту є:

- Захист територій від шкідливого впливу повені по обидва боки кордону.
- Покращення екологічного та гідрологічного стану водотоків системи, шляхом проведення реконструкції споруд та каналів.

Заходи дозволять не тільки збільшити акумулюючу здатність водогосподарської мережі, але й покращити умови щодо вирощування

сільськогосподарських культур для місцевих фермерів, в тому числі і баштанних, які вирощувались на даній території з давнини.

Водні ресурси, які надходять в даний регіон, переважно з горбкуватої водозбірної площі річок Тарна-Маре (Батарч), Тарна-Міке (Холт) і Батару, на українській території поділяються між магістральними каналами Старий та Новий Батар.

Основною проблемою на сьогодні є технічний стан системи, яка була побудована ще в минулому столітті, а остання реконструкція якої проводилась на початку 70-х років і наразі нездатна виконувати свої функції в повній мірі.

Після розпаювання сільськогосподарських угідь між дрібними землевласниками, які не в повній мірі проводять комплекс агро меліоративних заходів на меліорованих землях (глибоке рихлення, кротування і т.д.) меліоративний стан системи погіршився. Саме тому, головні заходи проекту - очищення русла Старого Батару та реконструкція гідротехнічних споруд в Україні та Угорщині сприятимуть покращенню гідрологічного режиму та підвищенню водності річки, підтримці сталого стоку води в посушливі періоди, безпечному проходженню паводків. Комплекс робіт дасть можливість раціональному управлінню водними ресурсами, а з додержанням агро меліоративних заходів на землях Затисянщини покращить врожайність різних сільськогосподарських культур, що є основою для місцевих фермерських господарств та населення даного регіону.

ВИСТУПИЛИ:

Олексій Ярошевич - член Басейнової ради річки Тиса, гідрологи-експерти підготували своє бачення щодо коригування річки Батар, так як всі зацікавлені в реалізації даного проекту. Зараз спостерігається низька водність: через Старий Батар проходить 194 л/с, зараз - 0 л/с поступає в Новий Батар. Чи є можливість прочистити трохи далі, щоб прибрати «виступ», щоб вода поступала у Новий Батар?

Євген Кедик - голова комісії з реорганізації, в.о. начальника Виноградівського міжрайонного управління водного господарства, проінформував, що буде розчищено цей «виступ» і вода потраплятиме як в Старий Батар, так і в Новий Батар.

Владислав Пересоляк - член Басейнової ради річки Тиса, чи будуть побудовані перекати?

Євген Кедик - голова комісії з реорганізації, в.о. начальника Виноградівського міжрайонного управління водного господарства, планується влаштувати нижче ділянки розчистки каналу Старий Батар два донні пороги для утримання води. Взагалі Батарська меліоративна система функціонує як колекторно-дренажна система і акумулює воду в основному водоприймачі - каналі Старий Батар.

Володимир Чіпак - провідний фахівець відділу експлуатації АІВС-Тиса та ГІС БУВР Тиси, зі зміною клімату на даний час спостерігаються аномальні посухи, тому всі сучасні проекти спрямовані на обводнення водних об'єктів, які забезпечують населення і підприємства водними ресурсами. Два роки тому була розчищена частина річка (канал) Верке, але без проведення постійних

експлуатаційних заходів необхідних для підтримання стану водного об'єкту - всі попередньо виконані роботи зводяться до нуля. Тому треба передбачати щороку експлуатаційні заходи, доглядові роботи на розчищених об'єктах.

5. Різне.

СЛУХАЛИ:

Юрія Шпонтака - голову Басейнової ради річки Тиси, членам Басейнової ради надати питання-пропозиції, які будуть розглядатися на засіданні Басейнової ради в 2026 році.

Рішення Басейнової ради:

1. Прийняти до відому інформацію щодо реалізація Програми заходів ПУРБ Дунаю (суббасейн Тиси), зокрема робочого проєкту «Будівництво системи водопостачання та очисної споруди з водовідведенням побутових та поверхневих стоків с. Невицьке, Оноківська територіальна громада Ужгородського району, Закарпатської області», проєкту «Будівництво протиерозійних споруд для стабілізації гідрологічного режиму річки Уж на території Оноківської територіальної громади Ужгородського району Закарпатської області», впровадження ГС «Всесвітній Фонд Природи України» природоорієнтованих рішень в басейні річки Верке та заходів проєкту «Адаптація до кліматичних змін шляхом гармонізації водогосподарських заходів і попередження паводкового ризику в транскордонному басейні річок Батар-Паладь-Тур» (AdaptWater) в рамках Програми Interreg VI-A NEXT Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2021-2027. Басейновому управлінню річки Тиса та члена Басейнової ради річки Тиса надавати фахову й консультативну допомогу в реалізації зазначених проєктів.

2. Членам Басейнової ради річки Тиса, в термін до 30 грудня 2025 року, надати виконавчому Секретарю Басейнової ради пропозиції щодо розгляду питань для формування плану роботи Басейнової ради річки Тиса на 2026 рік

ГОЛОСУВАЛИ:

«ЗА» - 12.

«ПРОТИ» - немає.

«УТРИМАЛИСЬ» - немає.

**Виконавчий секретар
Басейнової ради річки Тиси**

Члени рахункової комісії

Тетяна Готра

Леся Жоффчак

Галина Ковач